

DOI: 10.33663/0869-2491-2026-37-784-793

УДК 341.645.5:341.322.5

Ясін ДЕРЕ,аспірант Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України*

ORCID: 0009-0007-1351-5838

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИСДИКЦІЇ СПЕЦІАЛЬНОГО ТРИБУНАЛУ ЩОДО ЗЛОЧИНУ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

У статті досліджено юрисдикцію Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України, зокрема особливості його персональної, предметної, територіальної і просторової компетенції в контексті актуальних викликів перед міжнародним кримінальним правосуддям. Проаналізовано сучасні доктринальні підходи з питань діяльності трибуналу, виявлено ключові проблеми застосування міжнародно-правових механізмів притягнення до відповідальності вищих посадових осіб держави-агресорки. Обґрунтовано, що Спеціальний трибунал здатен у своїй діяльності подолати юрисдикційні колізії Міжнародного кримінального суду, виступаючи як незалежний міжнародний судовий орган. Зроблено висновок, що ефективність діяльності Трибуналу залежатиме від узгодженості його юрисдикційних положень з імперативними нормами міжнародного права, сучасною практикою міжнародного кримінального правосуддя.

Ключові слова: Спеціальний трибунал, юрисдикція, міжнародна кримінальна юрисдикція, індивідуальна кримінальна відповідальність, трибунал *ад хос*, імунітети, Рада Європи, злочин агресії.

Dere Yasin. Current issues of the jurisdiction of the Special Tribunal for the Crime of Aggression against Ukraine

The article examines the jurisdiction of the Special Tribunal for the Crime of Aggression against Ukraine, analysing its personal, subject-matter and territorial competence in the context of modern challenges to international criminal justice. It outlines key doctrinal approaches to the Tribunal's functioning and highlights problems related to holding senior officials of the aggressor State individually responsible. The study argues that the Tribunal can overcome the ICC's jurisdictional limitations by operating as an independent international judicial body. It concludes that the Tribunal's effectiveness will depend on the consistency of its jurisdictional framework with imperative norms of international law and current international criminal justice practice.

Keywords: Special Tribunal, jurisdiction, international criminal jurisdiction, individual criminal responsibility, *ad hoc* tribunal, immunities, Council of Europe, crime of aggression.

* **Dere Yasin**, Postgraduate Student of Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine

Актуальність дослідження зумовлена безпрецедентністю злочину агресії проти України та неспроможністю наявних механізмів, насамперед Міжнародного кримінального суду (далі – МКС), забезпечити притягнення вищого політичного й військового керівництва держави-агресорки через юрисдикційні обмеження та дію імунітетів. Це зумовило створення Спеціального трибуналу, юрисдикція якого *ratione personae, materiae, loci* та *temporis* потребує ґрунтовного аналізу як ключова умова ефективного переслідування.

Додаткової ваги надає необхідність узгодження Статуту Трибуналу з імперативними нормами міжнародного права та сучасною практикою міжнародного кримінального правосуддя. Попри визнання агресії «верховним міжнародним злочином» у Нюрнберзі, вона тривалий час залишалася поза реальною міжнародною юрисдикцією, що актуалізує потребу теоретичного й практичного переосмислення механізмів забезпечення відповідальності сьогодні.

Постановка проблеми. Попри створення Спеціального трибуналу та визначення у його Статуті ключових параметрів юрисдикції, низка аспектів залишається дискусійною. Невирішеними є питання практичного застосування *ratione personae, materiae, loci* та *temporis*, співвідношення юрисдикції Трибуналу з обмеженнями МКС, а також реалізації принципу відсутності імунітетів для найвищих посадових осіб держави-агресорки та ефективного міжнародного співробітництва.

Складність поглиблює відсутність сучасної практики переслідування за злочин агресії після Нюрнберга, що породжує методологічні прогалини. Відтак ключовим завданням є визначення того, як Трибунал подолає історично сформовані юрисдикційні обмеження та забезпечить ефективне провадження у справах про агресію.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є комплексний аналіз юрисдикції Спеціального трибуналу, її теоретико-правових основ і практичних аспектів реалізації в системі міжнародного кримінального правосуддя. Для цього передбачено вирішення таких завдань: розкриття змісту юрисдикційних елементів *ratione personae, materiae, loci, temporis*; визначення особливостей застосування принципів індивідуальної кримінальної відповідальності та відсутності імунітетів для керівництва держави-агресорки; аналіз співвідношення юрисдикції Трибуналу з обмеженнями Римського статуту МКС; окреслення проблем, що виникають через відсутність сталої практики переслідування за злочин агресії після Нюрнберга. Стаття пропонує системне бачення того, як Трибунал може забезпечити дієвий механізм притягнення до відповідальності та сприяти зміцненню міжнародного правопорядку.

Огляд джерел і літератури. У сфері дослідження юрисдикції міжнародних кримінальних судових інституцій, зокрема щодо злочину агресії, сформувався значний масив наукових праць, що охоплює як фундаментальні теоретичні підходи, так і прикладні аспекти міжнародного кримінального пра-

восуддя. Особливе місце в цьому контексті займають роботи українських і зарубіжних учених, присвячені проблематиці відповідальності за міжнародні злочини, ролі *ratione personae* та *ratione materiae* в структурі юрисдикції, а також історико-доктринальний еволюції поняття агресії після Нюрнберга. Йдеться про внесок О. Скрипнюка Н. Оніщенко, Л. Фалалєєвої, Н. Камінської, М. Буроменського, В. Базова, О. Задорожного, І. Лукашука, О. Базова, Г. Лаутерпахта, Р. Лемкіна, К. Кресса, Я. Броунлі, П. Гаєти, Р. Джексона, Т. Даненбаума, Е. Де Ваттеля, Г. Кельзена, А. Кассезе, В. Шабаса, Дж. Кроуфорда, Л. Оппенгейм, В. Тація, В. Мицика, М. Гнатовського, А. Кориневича та ін.

Значний внесок у розроблення теоретичних підходів до злочину агресії здійснили також Комісія міжнародного права ООН, Міжнародний воєнний трибунал у Нюрнберзі та подальша практика окремих Спеціалізованих трибуналів (МТКЮ, МТР, трибунал стосовно Лівану, Сьєрра-Леоне), що заклала методологічну основу для формування сучасних моделей індивідуальної кримінальної відповідальності.

Водночас, попри широкий спектр досліджень, наявні джерела демонструють, що питання практичного функціонування Спеціального трибуналу щодо злочину агресії, закріплення його юрисдикційних параметрів, їх ефективності та взаємодії з міжнародними правовими механізмами залишаються недостатньо розробленими. У зв'язку з цим особливої уваги потребує аналіз юрисдикційних засад Трибуналу в умовах сучасних геополітичних викликів, правових суперечностей і відсутності усталеної практики переслідування за злочин агресії.

Виклад основного матеріалу. Створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України (далі – Спеціальний трибунал) на основі Угоди між Радою Європи та України означає створення нового, незалежного міжнародно-судового органу, який функціонує в межах європейського правового простору, але з глобальними наслідками для системи міжнародного правопорядку. Головною особливістю трибуналу є його заснування на підставі двостороннього міжнародного договору між Україною та Радою Європи. Новостворений Трибунал відзначається міжнародно-правовим статусом, оскільки його заснування базується на угоді між державою і міжурядовою організацією, а не на делегованій юрисдикції держави (як у випадку Сьєрра-Леоне) або спеціальному рішенні Ради Безпеки ООН (Руанда та Югославія). На підтримку цієї тези ПАРЄ у своїй резолюції 2598 (2025) висловила про таке: «Асамблея вважає, що модель спеціального трибуналу, передбачена основною групою, за участю міжнародних суддів та застосуванням міжнародного права, містить ознаки, які роблять його достатньо міжнародним»¹. Це дає змогу уникнути залежності від внутрішнього законодавства та проблеми «вбудованої національної юрисдикції», що було підкреслено в Апеляційній палаті трибуналу по Лівану № STL-11-01/L/AC/R176bis².

На відміну від Міжнародного кримінального суду, юрисдикція якого щодо злочину агресії обмежена «Кампальськими поправками» та заблокована через Раду Безпеки ООН, Спеціальний трибунал отримує мандат виключно з міжнародного договору, що надає йому універсального характеру стосовно злочину агресії. Дуже слушною у цьому контексті є думка К. Мак-Дугалл, яка зазначає, що саме модель *ad hoc* трибуналу з міждержавним мандатом є «найбільш юридично послідовним варіантом притягнення до відповідальності лідерів держави-агресорки у контексті обмежень МКС»³. Спеціальний трибунал має повноваження розслідування, кримінального переслідування та судового розгляду справ стосовно осіб, які несуть найбільшу відповідальність за злочин агресії проти України. Така юрисдикція ґрунтується на територіальній юрисдикції України (ст. 1 Угоди)⁴.

Предметна юрисдикція Спеціального трибуналу є чітко окресленою та зосереджується виключно на злочині агресії. Це принципово важливо, оскільки злочин агресії тривалий час залишався поза реальним міжнародним кримінальним переслідуванням після Нюрнберзького процесу⁵. На нашу думку, дуже слушною й актуальною досі виступає правова позиція, сформована в Міжнародному військовому трибуналі у Нюрнберзі: «Злочин агресії – не просто міжнародний злочин; це найвищий міжнародний злочин, що відрізняється від інших воєнних злочинів лише тим, що містить у собі все накопичене зло в цілому»⁶. У Статуті Спеціального трибуналу чітко розмежовано «акт агресії» та «злочин агресії». Визначення злочину агресії у п. 1 відтворює підхід ст. 8 *bis* Римського статуту МКС, згідно з яким кримінальна відповідальність покладається лише на осіб, що реально контролюють політичні чи військові дії держави. Натомість п. 2 ст. 2 містить дефініцію акту агресії, сформульовану за зразком Резолюції ГА ООН 3314 (XXIX), яка визначає агресію як застосування державою збройної сили проти суверенітету чи територіальної цілісності іншої держави. Обов'язок Трибуналу враховувати Резолюцію 3314 та інші акти Генеральної Асамблеї підкреслює їхню нормативну роль у визначенні незаконного застосування сили. Це відображає класичну дихотомію: акт агресії характеризує поведінку держави, тоді як злочин агресії стосується індивідуальної кримінальної відповідальності керівництва за його планування, підготовку чи здійснення. Констатація злочину передбачає встановлення акту агресії, хоча сам акт може бути визначений і за відсутності можливості персонального переслідування. У цьому сенсі Спеціальний трибунал усуває ключове обмеження юрисдикції МКС, застосовуючи ширше розуміння агресії та прямо керуючись резолюціями ГА ООН, Статутом ООН, а також нормами Ради Європи та ЄС – що прямо закріплено у його Статуті. Персональна юрисдикція Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України ґрунтується на фундаментальному принципі міжнародного кримінального права – індивідуальній кримінальній відповідальності керівних державних посадовців за планування, підготовку, ініціювання чи здійснення акту агресії. Інститут міжнародно-кримінальної відповідальності ста-

новить один із найважливіших елементів сучасної системи міжнародного права, адже він забезпечує реалізацію принципу невідворотності покарання за найтяжчі злочини, які загрожують існуванню людства та міжнародній безпеці. Уперше індивідуальна кримінальна відповідальність була закріплена в Нюрнберзьких принципах, які кодифікували практику Міжнародного військового трибуналу та вперше сформулювали засаду персонального покарання за порушення міжнародного права незалежно від статусу чи посади особи (Принцип I)⁷. Ключовим аспектом *ratione personae* Трибуналу є те, що його юрисдикція спрямована саме на вищих політичних і військових керівників держави-агресорки, які мали фактичну можливість контролювати або спрямовувати політику держави у сфері застосування сили. Як слушно зазначив О. Базов, «злочин агресії за своєю природою спрямований проти міжнародного правопорядку і вчиняється передусім вищим політичним або військовим керівництвом держави»⁸.

Особливого значення набуває питання імунітетів, традиційно актуальне у справах щодо переслідування високопосадовців. Римський статут уперше на рівні універсального договору чітко закріпив індивідуальну кримінальну відповідальність (ст. 25) і недопустимість посилання на посадове становище чи громадянство (ст. 27). У контексті дослідження важливо підкреслити, що Статут Спеціального трибуналу також передбачає відповідальність індивідів за злочин агресії, незалежно від їхнього офіційного статусу. Статут формулює цей принцип з урахуванням лідерського характеру злочину агресії: відповідальність несуть особи, які «планували, підбурювали, віддавали злочинний наказ», тобто ті, хто мав реальний посадовий вплив на контроль політичних або військових дій держави (ст.4(1)). Обидва Статuti виходять із фундаментального принципу, що посадовий статус особи, включно з главою держави чи іншими високопосадовцями, не звільняє від кримінальної відповідальності та не пом'якшує її. Римський статут універсально закріплює недопустимість посилання на офіційний статус щодо всіх «злочинів лідерства», повністю усуваючи імунітети *ratione personae* та *ratione materiae*. Статут Спеціального трибуналу конкретизує цей підхід у контексті злочину агресії, підкреслюючи відповідальність осіб, які реально контролюють політичні чи військові рішення держави. Цей підхід узгоджується з усталеною міжнародною судовою практикою: апеляційні палати МКС та Спеціального суду по Сьєрра-Леоне підтвердили, що статус глави держави не є перешкодою для міжнародного кримінального переслідування. Такі висновки були сформульовані, зокрема, у рішенні МКС щодо невиконання Йорданією зобов'язань у справі *The Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al-Bashir*⁹, а також у рішенні СССЛ у справі Чарльза Тейлора¹⁰. Обидва судові органи звернули увагу на принципову відмінність між міжнародними та національними судами. Вони підкреслили, що доктрина *par in parem non habet imperium*, яка забороняє одному суверену здійснювати юрисдикцію щодо іншого, не поширюється на міжнародні кримінальні інституції. На переконання Апеляційної

палати МКС, міжнародні суди здійснюють свої повноваження «від імені міжнародного співтовариства загалом», а не в інтересах певної держави чи групи держав.

Персональна юрисдикція Спеціального трибуналу відзначається універсальним характером, оскільки поширюється на будь-яких осіб, що фактично визначали або брали участь у визначенні політичних і військових рішень щодо акту агресії проти України. На першому етапі він зосередиться на зібранні доказів, показань свідків та аналізі матеріалів. Можемо припустити, що розслідування може стосуватись таких осіб, як міністр оборони, начальник генерального штабу, члени та постійні члени Ради Безпеки, ключові радники адміністрації президента тощо. Але стосовно вищих посадових осіб держави (президент, прем'єр-міністр та міністр закордонних справ) судді повинні зупинити провадження, допоки вони не залишать свої посади (ст. 23(5). Згідно з Резолюцією ПАРС 2598 (2025) юрисдикція Трибуналу також поширюватиметься на Білорусь і на Північну Корею, що є важливим і також ускладнює судове розслідування.

Не менш важливою є територіальна юрисдикція (*ratione loci*) Спеціального трибуналу. Територіальна юрисдикція трибуналу має особливу правову природу, оскільки її предметом є діяння, що становлять акт агресії проти України як суверенної держави, незалежно від того, де саме відбувалося ухвалення рішень, планування чи здійснення відповідних дій. На відміну від класичних видів міжнародних злочинів, що нерідко прив'язані до конкретних географічних територій (як-от воєнні злочини або злочини проти людяності), злочин агресії має міждержавний характер, а тому територіальність у його контексті визначається не місцем вчинення актів, а фактом незаконного застосування сили проти України. У цьому сенсі *ratione loci* Спеціального трибуналу відображає підхід, сформований ще Нюрнберзьким трибуналом, який установив, що планування та підготовка агресивної війни можуть відбуватися за межами території, що стала об'єктом нападу, проте їх кримінальна відповідальність виникає саме у зв'язку з посяганням на територіальну цілісність жертви агресії¹¹. Статут Спеціального трибуналу відповідно до міжнародного права застосовує відомий «принцип вчинення делікту», або «деліктної територіальності», згідно з якою будь-які дії, що становлять акт агресії проти України, підпадають під юрисдикцію суду. Це узгоджується з позицією Міжнародного суду ООН у справах щодо застосування сили та порушення територіальної цілісності. Класична справа «Нікарагуа проти США», де Суд підтвердив цю концепцію через дії, які здійснені за межами території держави-жертви і вони можуть становити порушення територіальної цілісності та заборони на застосування сили, якщо вони спрямовані проти суверенітету цієї держави¹².

Часова юрисдикція (*ratione temporis*) Спеціального трибуналу є одним із найскладніших і концептуально ключових аспектів його діяльності. Агресія як міжнародний злочин має тривалий і багатоетапний характер – від плану-

вання та ухвалення рішень до здійснення збройних дій, окупації, анексії та подальшого контролю над територією. Тому *ratione temporis* Трибуналу має охоплювати весь період реалізації злочину, а не окремі епізоди. Під час розроблення моделі Трибуналу дискусійним залишалося питання визначення початкового моменту агресії та меж його юрисдикції. Наукові підходи коливалися між концепцією «триваючого злочину» та підходом «процесуального прагматизму». Представники першого підходу (А. Кориневич, К. МакДугалл, Ф. Сендс) наполягали на охопленні подій з лютого 2014 року, аргументуючи це неподільністю акту агресії та єдністю злочинного наміру керівництва РФ^{13; 14}. Натомість опоненти (зокрема К. Дж. Хеллер, уповноважені особи США, Франції, Великої Британії) застерігали від юридичних ускладнень, пов'язаних із доведенням вини в умовах гібридного конфлікту, пропонуючи сфокусуватися на агресії з 2022 року задля оперативності правосуддя¹⁵. Важливо, Статут Спеціального трибуналу не встановлює чітких часових меж, що є результатом політичного компромісу. Це дає змогу Трибуналу самостійно визначити, чи охоплює його юрисдикція події до 24 лютого 2022 року та чи слід трактувати агресію як триваючий злочин. За відсутності спеціальних норм судді конкретизуватимуть *ratione temporis*, спираючись на загальні принципи міжнародного кримінального права й практику інших міжнародних трибуналів. Очікується, що відповідні підходи будуть сформульовані під час перших слухань.

Варто окремо виділити проблематику неможливості забезпечити фізичне перебування обвинувачених під юрисдикцією Трибуналу. У випадку злочину агресії йдеться про вищих посадових осіб держави-агресорки, які перебувають на території Російської Федерації або її союзників, що робить їхню екстрадицію де-факто неможливою. У своїй практиці із цим стикались, до прикладу, у Трибуналі по колишній Югославії, у справі *Prosecutor v. Karadžić*, протягом тривалого часу Суд не міг домогтися арешту Мілошевича, Караджича та Младіча, незважаючи на наявність ордерів¹⁶. Трибунал у Руанді мав аналогічні проблеми (див. справу *Prosecutor v. Bagosora*) На відміну від Трибуналу по Югославії та Руанді, які спиралися на обов'язкові резолюції Ради Безпеки ООН (глава VII Статуту ООН), Спеціальний трибунал створений на основі Угоди з Радою Європи і має договірну природу, а тому його рішення не мають універсальної обов'язкової сили для держав, що не є сторонами цієї угоди або не надали на це окремої згоди. Відсутність універсального обов'язку співпраці означає, що держави, які не є членами Ради Європи або не приєдналися до Угоди, можуть законно відмовитися від виконання запитів слідчих органів Трибуналу.

У цьому контексті доречно пригадати, що навіть у системі МКС чимало держав-учасниць відмовлялися виконувати ордери на арешт (як у випадку *Prosecutor v. Al-Bashir*, нещодавно виданий ордер на арешт В. Путіна та Марії Львової-Белової). Окрім проблеми із притягненням до відповідальності, можна виокремити ще невирішені та дискусійні практичні питання у зв'язку

з діяльністю Спеціального трибуналу, це: 1) відсутність механізмів примусу та залежність від державної співпраці; 2) проблема імунітетів у міжнародній практиці та політичний спротив; 3) доказування планування та підготовки агресії; 4) проблема судових процесів *in absentia*.

Висновки. Проведений аналіз юрисдикції Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України підтверджує, що його створення є відповіддю на структурну неспроможність наявних міжнародних інституцій забезпечити притягнення до відповідальності найвищого керівництва держави-агресорки. Трибунал заснований на Угоді між Україною та міжнародною міжурядовою організацією – Радою Європи, що надає йому автономного міжнародного статусу й чітко відмежовує його від гібридних моделей правосуддя.

Водночас практична реалізація його мандата супроводжується істотними викликами: виконанням ордерів, відсутністю примусових механізмів щодо держав, не залучених до Угоди, політичним опором, а також складністю доказування лідерських рішень, особливо у провадженні *in absentia*. Подібні труднощі відомі за практикою МТКЮ, МТКР, Спеціального суду для Сьєрра-Леоне та Спеціального трибуналу по Лівану, проте їхній досвід засвідчує можливість подолання цих бар'єрів за наявності політичної волі.

1. Council of Europe. Parliamentary Assembly. Resolution 2598 (2025). Russian war of aggression against Ukraine: the need to ensure accountability and avoid impunity, 9 april 2025. URL: <https://pace.coe.int/en/files/34286/html> 2. Special Tribunal for Lebanon. Interlocutory Decision on the Applicable Law: Terrorism, Conspiracy, Homicide, Perpetration, Cumulative Charging (STL-11-01/I/AC/R176bis), 16 February 2011. para 42(i). 3. McDougall, Carrie. Why Creating a Special Tribunal for Aggression Against Ukraine Is the Best Available Option: A Reply to Kevin Jon Heller and Other Critics. URL: <https://opiniojuris.org/2022/03/15/why-creating-a-special-tribunal-for-aggression-against-ukraine-is-the-best-available-option-a-reply-to-kevin-jon-heller-and-other-critics/> 4. Угода між Україною та Радою Європи про створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України. Статут Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002-25#n102 5. Zolo, Danilo. The double-track approach to international criminal justice. *Jura Gentium – War, Law, and Global Order*, 2008. 6. International Military Tribunal. Judgment of the International Military Tribunal for the Trial of German Major War Criminals, 1 October 1946. Vol. I. Nuremberg: IMT, 1947. 179 c. C. 24–25. 7. International Law Commission. Draft Code of Crimes against the Peace and Security of Mankind – Commentary to the Draft Code. UN, 1996. URL: https://legal.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_l2.pdf 8. Базов О. В. Міжнародний суд щодо агресії проти України в системі міжнародного правопорядку. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Т. 30. № 4. С. 54–74. С. 63 <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2023-30-4-54> 9. International Criminal Court. The Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al-Bashir: Judgment of the Appeals Chamber on the Jordan Referral re Al-Bashir Appeal, 6 May 2019, Court record CR2019_02593. para 113,117,115. 10. Special Court for Sierra Leone. Prosecutor v. Charles Taylor, Judgment, 31 May 2004. WorldCourts.com. para 52, 53. URL: https://www.worldcourts.com/scsl/eng/decisions/2004.05.31_Prosecutor_v_Taylor.htm 11. International Military Tribunal. Trial of the Major War Criminals before the International Military Tribunal. Volume I. Nuremberg,

1947. P. 171. URL: https://biotech.law.lsu.edu/Books/blue/pdf/NT_Vol-I.pdf

12. International Court of Justice. Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Judgment of 27 June 1986. para 115, 292. URL: <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-BI.pdf>

13. McDougall C. The Imperative of Prosecuting Crimes of Aggression Committed against Ukraine. *Journal on the Use of Force and International Law*. 2022. Vol. 9, Iss. 1. P. 15–30. URL: <https://academic.oup.com/jcsil/article/28/2/203/7081290>.

14. Sands P. Putin's Use of Military Force is a Crime of Aggression. *Financial Times*. 2022. 28 Febr. URL: <https://www.ft.com/content/cbbdd146-4e36-42fb-95e1-50128506652c>

15. Heller K. J. The Best Option: An Internationalized Tribunal Based on Ukrainian Law. *Opinio Juris*. 2022. URL: <https://opiniojuris.org/2022/03/16/the-best-option-an-extraordinary-ukrainian-chamber-for-aggression/#:~:text=Most%20importantly%2C%20though%2C%20a%20EUCA,was%20one%20of%20those%20states>

16. Prosecutor v. Karadžić. Decision on the Accused's Second Motion for Inspection and Disclosure: Immunity Issue. International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. 2008. 17 Dec. (Case № IT-95-5/18-PT). para 1. URL: <https://www.icty.org/x/cases/karadzic/tdec/en/081217.pdf>

References

1. Council of Europe. Parliamentary Assembly. Resolution 2598 (2025). Russian war of aggression against Ukraine: the need to ensure accountability and avoid impunity. 9 April 2025. URL: <https://pace.coe.int/en/files/34286/html>

2. Special Tribunal for Lebanon. Interlocutory Decision on the Applicable Law: Terrorism, Conspiracy, Homicide, Perpetration, Cumulative Charging (STL-11-01/I/AC/R176bis), 16 February 2011. para 42(i)

3. McDougall, Carrie. Why Creating a Special Tribunal for Aggression Against Ukraine Is the Best Available Option: A Reply to Kevin Jon Heller and Other Critics. URL: <https://opiniojuris.org/2022/03/15/why-creating-a-special-tribunal-for-aggression-against-ukraine-is-the-best-available-option-a-reply-to-kevin-jon-heller-and-other-critics/>

4. Uhoda mizh Ukraïnoyu ta Radioi Yevropy pro stvorennia Spetsialnoho trybunalu shchodo zlochynu ahresii proty Ukraïny. Statut Spetsialnoho trybunalu shchodo zlochynu ahresii proty Ukraïny. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002-25#n102 (in Ukr.).

5. Zolo, Danilo. The Double-Track Approach to International Criminal Justice. *Jura Gentium – War, Law, and Global Order*, 2008.

6. International Military Tribunal. Judgment of the International Military Tribunal for the Trial of German Major War Criminals, 1 October 1946. Vol. I. Nuremberg: IMT, 1947. P. 24–25. URL: <https://www.legal-tools.org/doc/45f18e/pdf/>

7. International Law Commission. Draft Code of Crimes against the Peace and Security of Mankind – Commentary to the Draft Code. UN, 1996. URL: https://legal.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_l2.pdf

8. Bazov O. V. Mizhnarodnyi sud shchodo ahresii proty Ukraïny v systemi mizhnarodnoho pravoporiadku. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukraïny*. 2023. Vol. 30, № 4. P. 54–74. P. 63 <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2023-30-4-54> (in Ukr.).

9. International Criminal Court. The Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al-Bashir: Judgment of the Appeals Chamber on the Jordan Referral re Al-Bashir Appeal, 6 May 2019, Court record CR2019_02593. para 113, 117, 115.

10. Special Court for Sierra Leone. Prosecutor v. Charles Taylor, Judgment, 31 May 2004. para 52, 53

11. International Military Tribunal. Trial of the Major War Criminals before the International Military Tribunal, Volume I. Nuremberg, 1947. P. 171. URL: https://biotech.law.lsu.edu/Books/blue/pdf/NT_Vol-I.pdf

12. International Court of Justice. Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of

America), Judgment of 27 June 1986. para 115, 292. URL: <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-BI.pdf> 13. McDougall C. The Imperative of Prosecuting Crimes of Aggression Committed against Ukraine. *Journal on the Use of Force and International Law*. 2022. Vol. 9, Issue 1. P. 15–30. 14. Sands P. Putin's Use of Military Force is a Crime of Aggression. Financial Times. 28 February 2022. URL: <https://www.ft.com/content/cbbdd146-4e36-42fb-95e1-50128506652c> 15. Heller, Kevin Jon. The Best Option: An Internationalized Tribunal Based on Ukrainian Law. *Opinio Juris*. 2022. URL: <https://opiniojuris.org/2022/03/16/the-best-option-an-extraordinary-ukrainian-chamber-for-aggression/> 16. International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia. Prosecutor v. Karadžić. Decision on the Accused's Second Motion for Inspection and Disclosure: Immunity Issue. 17 December 2008. Case № IT-95-5/18-PT. para 1. URL: <https://www.icty.org/x/cases/karadzic/tdec/en/081217.pdf>

Dere Yasin. Current issues of the jurisdiction of the Special Tribunal for the Crime of Aggression against Ukraine

The article provides a comprehensive examination of the jurisdiction of the Special Tribunal for the Crime of Aggression against Ukraine, focusing on its personal, subject-matter and territorial dimensions within the broader context of contemporary challenges to international criminal justice. Particular attention is devoted to the conceptual foundations of the Tribunal's establishment, including the doctrinal approaches that justify its creation as a response to the structural limitations of existing accountability mechanisms. The study highlights the difficulty of ensuring individual criminal responsibility of senior political and military officials of the aggressor State, especially in light of the ICC's restricted jurisdiction over the crime of aggression and the continued effect of personal immunities under international law.

The analysis demonstrates that the Special Tribunal, functioning as an independent international judicial body established through an agreement between Ukraine and an international organization, has the potential to fill these institutional gaps. By providing a clearer and more coherent jurisdictional framework, the Tribunal could facilitate the prosecution of high-level decision-makers involved in planning, preparing, initiating or executing the act of aggression. The article further emphasizes that the Tribunal's effectiveness will ultimately depend on its alignment with imperative norms of international law, the practice of contemporary international criminal courts, and the willingness of the international community to ensure cooperation and enforcement. Overall, the study argues that the Tribunal represents a significant development in the evolving architecture of international criminal justice and contributes to strengthening the prohibition of aggression as a fundamental norm of the international legal order.

Keywords: Special Tribunal, jurisdiction, international criminal jurisdiction, individual criminal responsibility, ad hoc tribunal, immunities, Council of Europe, crime of aggression.

Дата першого надходження рукопису до видання: 08.12.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 03.03.2026

Дата публікації: 24.03.2026